2010-04-19

Cc Justitieministern
Justitiekanslern

Utredningen om mutor
F. justitierådet Bo Svensson
c/o Justitiedepartementet
103 35 Stockholm

Synpunkter från Transparency International Sverige

Transparency International gör årligen en genomgång av hur konventionsstaterna genomför OECD-konventionen mot bestickning av utländska offentliga tjänstemän. TI-Sverige gör, med Thorsten Cars som respondent, en genomgång av hur Sverige genomför konventionen.

I en artikel på DN Debatt den 28 mars i år står bl. a. följande att läsa:
”*Sydafrikanska och svenska kyrkoledare: Vapenaffären mellan Sverige och Sydafrika har utlöst en våg av korruption som försvårat övergången från apartheid till demokrati*.”

I DN:s bakgrundsbeskrivning noteras följande:
”MUTUTREDNING LADES NED
2007 avslöjade SVT att Saab och den brittiska samarbetspartnern BAE Systems försökt sälja Jas 39 Gripen utomlands med hjälp av mellanhänder och löften om hundratals miljoner i ersättningar.
Överåklagaren Christer van der Kwast inledde därefter en förundersökning om mutbrott mot Saab för bl. a. försäljningen till Sydafrika. Förra året lades utredningarna ner i brist på bevis.
van der Kwast skrev: ”BAE har med utnyttjande av ett sofistikerat betalningsarrangemang gjort stora dolda utbetalningar som kan knytas till kampanjerna i Tjeckien, Ungern och Sydafrika och som möjliggjort mutor i dessa länder”.

Transparency International Sverige • Linnégatan 14, 6 tr • 114 47 Stockholm •
Tfn: 08-791 40 40 • E-post: info@transparency-se.org

OECD-konventionen trädde för svensk del ikraft 1999. Vi har i årets genomgång på nytt noterat att Sverige, sedan konventionens ikraftträdande, endast har en fällande dom för bestickning av utländska offentliga tjänstemän. Den kom 2005 och gäller två svenska konsulter som mutat tjänstemän på Världsbanken för att få kontrakt – ett i det stora sammanhanget ganska ”obetydligt” fall.

Vi noterar samtidigt att tre fall, bland dem det ovan nämnda Jas 39 Gripen-fallet, har lagts ned i brist på bevis. Förstärkning av rättsväsendet behövs både när det gäller personal och i form av lagstiftning anpassad till den verklighet vi nu lever i.

Riksenheten mot korruption har tidigare noterat att utredningsresurser med den kompetens som krävs för komplicerade mål som dessa inte har funnits i tillräckligt antal när de behövts. JK granskar nu den frågan och kommer förhoppningsvis med ett förslag, som gör att brist på kompetenta utredare inte skall bidra till att fall måste läggas ner.

När det gäller svensk lag anser vi att förstärkning kan ske på flera punkter. Vi tror det är viktigt att också det svenska företaget, under vissa förhållanden, skall kunna ställas till svars för mutbrott som begås av dotterbolag, samarbetspartners och agenter. Det bör i vart fall gälla företag, som handlat grovt oaktsamt.

Vi föreslår att utredningen ser vidare på förutsättningarna för detta och tar fram ett förslag härom.

Företagsboten är f n max 10 miljoner kr, ett struntbelopp helt utan avskräckande verkan i stora exportaffärer. Beloppet bör höjas avsevärt.

För närvarande gäller att bestickning skall vara straffbar både i Sverige och i det land där mutan gavs för att åtal skall kunna ske. Vi föreslår att kravet på dubbel straffbarhet avskaffas.

Utredningen kan, enligt direktiven, ta upp även andra frågor än de som nämnts i direktiven.

Som framgår ovan läggs fall ner i brist på bevis. Det kan naturligtvis vara så att något brott inte har begåtts, men det kan också vara så att de inblandade inte vill berätta och att omgivningen inte vill/vågar berätta på grund av fruktan för repressalier. Vissa länder har – för att söka komma till rätta med de samhällsskadliga effekter som korruption har – lagstiftat om *whistleblower* skydd för att öka möjligheten få vittnesmål om korruption i de fall då ingen av parterna har något intresse av att tala.

Whistleblower skydd är viktigt för att komma längre när det gäller korruptions bekämpning. Vi föreslår att utredningen tar upp frågan om *whistleblower* skydd och lägger fram ett lagförslag om skydd för *whistleblowers*, som också kriminaliserar repressalier av *whistleblowers*. Transparency International arbetar aktivt med frågan om *whistleblower* skydd och där finns mycket material att hämta.

Vi vill slutligen också betona vikten av kriminalisering av handel med inflytande.

Vi ser fram emot utredningens reaktion på våra synpunkter och förslag ovan.

Med vänlig hälsning,

Sven Hirdman
Ordförande
Transparency International Sverige

Birgitta Johansson
Styrelseledamot

Transparency International Sverige • Linnégatan 14, 6 tr • 114 47 Stockholm •
Tfn: 08-791 40 40 • E-post: info@transparency-se.org